

שאומר 'לבוד' עד ארבעה, זהו רק למעלה אבל למטה, כיון שהיא מחיצה שהגדיים בוקעים בה – לא אמר (רבא).

דף טו

כז. א. מה דינו של לחי העומד מאליו ושל מחיצות העומדות מאליהן?

ב. אבני גדר היוצאות ממנה, מובדלות זו מזו פחות משלשה – האם יכולות לשמש כלחי?

ג. האם ניתן לעשות 'לחי' בדבר שיש בו רוח חיים?

א. לחי העומד מאליו, שלא הוקבע לשם תיקון המבוי (רש"י); אבני אמר – לחי, ורבא אמר אינו לחי. ופירשו בגמרא מחלוקתם כשסמכו אליו מאתמול, אבל לא סמכו עליו (כגון שהיה שם לחי אחר ונפל בשבת. רש"י) – לדברי הכל אינו לחי.

הוכיחו מדברי רב ורב הונא שסברו לחי הוא.

המחיצות, אעפ"י שעומדות מאליהן כגון אילן או שיבולים, תל או נקע – לדברי הכל מחיצות הן לכל דבר. לא נחלקו אלא בלחי; האם משום מחיצה הוא וכשר או משום היכר וכשלא נעשה בידים אין היכר. מבואר בגמרא שאילן שנטעו מתחילה לשם כך, וכיו"ב – אינו בכלל 'עומד מאליו'.

א. להלכה נקטו רוב הראשונים מלבד רבנו תם ובני גרבונא (עתוס' לעיל ה: קדושין נב. נדה לו. ועוד)

כאביי שלחי העומד מאליו הוי לחי (וכן נפסק בא"ח שסג, יא).

ב. קורה, הואיל ומשום היכר היא, אינה מועילה כשהועמדה מאליה אפילו סמכו עליה מאתמול (חדושי המאירי).

ג. יש מי שנסתפק לומר שדבר שהועמד לשם התר טלטול בלא רשות הרשויות ובעלי המקום, אין מחשבת המעמיד מחשבה והרי זה כהועמד מאליו (ע' אבני נזר רעג, יב – ע"ש לענין מחיצות הנעשות בלא רשות הממשלה ורבים בוקעים דרכן. וע' בחזו"א (קיא, ה) לענין עמודי הטלגרף, שאעפ"י שאין כאן מחשבת בעלים אלא מחשבת אחרים, אך כיון שע"כ הן נעשים מחיצה לאחרים, נחשבים צו"פ. ואולם אין ראיה מדבריו באופן שכל עשייתם שלא לדעת הבעלים).

ד. אם לא היה שם לחי אחר מערב שבת אלא זה שהועמד מאליו, אעפ"י שלא סמכו עליו בפירוש – כשר (ר"ן וב"י עפ"י רש"י; עבודת הקדש א, ה; אור זרוע ומ"מ; רמ"א שסג, יא). אך אם בפירוש לא סמכו עליו, כגון שלא טלטלו בשבת שעברה על ידו, אינו מועיל לשבת הבאה עד שיסמכו עליו בפירוש (מג"א וש"א, מובא במשנ"ב שם).

ה. הועמד לשם לחי, אפילו לא סמכו עליו מערב שבת – מועיל (גאון יעקב, ומובא בבאה"ל שסג, יא. ויל"ע אם זה דוקא בכגון שהיה שם לחי אחר, או אף בדחאוהו בפירוש כגון שלא רצו לטלטל על ידו. ואם הועמד בשבת לשם כך, נראה ודאי שמועיל אעפ"י שלא סמך מאתמול, שהרי מתחילת עשייתו סמך עליה – וכ"מ ברשב"א כאן).

ו. מחיצה גמורה, אפילו לא סמכו עליה מערב שבת – כשרה (מאירי וש"פ. וכן הוכיח הנצי"ב בחדושי). ובצורת הפתח שלא נעשתה לשם התר טלטול, מסתפק הפרי-מגדים אם בשבת שעברה לא רצו להסתמך עליה, האם מותר לסמוך עליה בשבת הבאה כשלא חשבו על כך מאתמול (מובא בבאה"ל שסג, יא. ובמשנ"ב ס"ק קיג כתב להצריך 'סמכו עליה'. וע' בקרן אורה). ובחזו"ן איש (עז, א) נקט שאין צריך לסמוך על צורת הפתח מאתמול [וכל עיקר דין שצריך שיסמכו עליו מאתמול, אינו אלא מדרבנן. ע"ש].

צוה"פ הנעשית מאליה ולא לשם התר טלטול [ולא לשם ענין הבנין ותיקונו. חו"א], – נחלקו הדעות. (ע' במג"א שסג סקכ"ח אודות קנים העומדים מאליהם, ובשבות יעקב (ח"ב ח) אודות הקורה שמעל הקנים שנעשתה לחיזוק; בהגר"א תרל"ב; משכנות יעקב קכג; יד דוד; חוון איש עז, א קיא, ה; חרושי הר צבי לעיל יא: חרושים ובאורים ב, טו. וכבר האריכו האחרונים בדין זה לענין עמודי חוטי הטלגרף).

ופס בחצר; הגרעק"א (בתשובות לה לו) הוכיח שאפילו לא סמכו עליו מאתמול מועיל. [ועל פי זה כתב להתיר צורת הפתח שנפסקה בשבת, שיש לסמוך על הקנה שלה מדין 'לחי' כאשר אין הפריצה רחבה עשר, מפני שמבואות דידן דינם כחצר וניתרים בפס, או משום שבכלל 'סמך עליו מאתמול' הוא].

ובפסי ביראות, כתב בשפת אמת: נראה שדינם כלחי ואינן מתירות אלא אם סמכו עליהם מאתמול.

ז. כתב בשפת אמת: נראה שמחיצה הנעשית מאליה [ויש בה דיורים ולא נעשתה לאור] מתירה אפילו ביותר מבית סאתים. אולם בלחי העומד מאליה יש מקום להסתפק אם רשאים לטלטל במבוי ביותר מבית סאתים. והפוסקים לא דיברו בזה. וצ"ע.

ב. אבני גדר הבולטות מן הגדר, מובדלות זו מזו פחות משלשה טפחים – אין צריך לחי אחר. שלשה – צריך לחי אחר. לדברי רבא מדובר כשבנאן מתחילה לכך [והחידוש הוא שאין אומרים לצורך המשך בנין נעשו], ולאביי כשר אפילו לא נעשו לשם לחי.

ג. בכל עושים לחיים, אפילו בדבר שיש בו רוח חיים. ורבי מאיר אוסר [שכל מחיצה העומדת ברוח חיים אינה מחיצה (רש"י, כמסקנת הסוגיא בסוכה כד, ע"ש). וכן לענין דופן לסוכה, פסין לביראות וגולל לקבר, פוסל ר"מ דבר שיש בו רוח חיים].

א. הלכה כתנא קמא שדבר שיש בו רוח חיים כשר למחיצה ולדופן סוכה. ודוקא בכגון שקשור ואינו נד (ע' שער המלך סוכה ד, טז) ואין חשש שיברח או שירבץ ויתמעט השיעור (ע' סוכה כג-כד; רבנו יהונתן ושפת אמת).

ב. משמע מדברי הרשב"א שמותר להעמיד אדם בפתח המבוי בשבת כדי שישמש בתורת 'לחי'. ג. יש לעיין האם גם בקורה נחלקו התנאים [מפני שצריכה להיות מדבר הראוי למחיצה], או שמא קורה משום היכר היא ומועילה בדבר שיש בו רוח חיים לדברי הכל (שפת אמת).

ד. הראב"ד כתב שעושים לחי אפילו באיסורי הנאה, אבל קורה אין לעשותה מעצי אשירה משום שיש לרוחב הקורה שיעור ו'כתותי מכתת שיעורא' (מאו"ז).

דפים טו – טז

כח. א. אלו פרצות אוסרות את הטלטול במקום המוקף מחיצות?

ב. מהם כללי פירצות מחיצות לענין כלאים?

א. כל פירצה שהיא יותר מעשר אמות – אוסרת הטלטול, אפילו העומד מרובה על הפרוץ. פירצה של עשר אמות אינה אוסרת, אם העומד מרובה על הפרוץ [ואפילו על ידי 'לבוד' נחשב עומד. כן מבואר בסוגיא ובפוסקים]. ואם היה פרוץ מרובה על העומד (בכל ההיקף. רש"י). ולדעה אחת אף פרוץ כעומד – אסור. והסיקו להלכה פרוץ כעומד – מותר (וע"ע לעיל י).